

ความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็ก :

กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังโพน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

Parents and Community Partnership in Small-Sized School : A Case Study of Banwangpon School Under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 1

ศิริวรรณ เสนาวงษ์¹⁾ และ ดร.ธนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข²⁾

Siriwan Senawong¹⁾ and Dr. Thanomwan Presertcharoensuk²⁾

¹⁾สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Educational Administration, Faculty of Education, KhonKaen University

²⁾รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Associate Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, KhonKaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพน 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพน เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study Approach) โดยศึกษากรณีของโรงเรียนบ้านวังโพน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในด้านความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชน เป็นการศึกษาแบบมุ่งหาคำอธิบาย ปรัชญาการค้นคว้า โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต เพื่อศึกษาสภาพการความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพน และระยะที่ 2 เป็นการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และเสนอแนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชน

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. สภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพน

มีสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นอาสาสมัคร รองลงมา คือ ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน ส่วนด้านที่มีค่าระดับปฏิบัติลำดับสุดท้ายคือ ด้านการตัดสินใจ

2. แนวทางในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพน

2.1) ด้านการเป็นผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชนควรสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน ทั้งงานวิชาการ ทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ตามความถนัดของผู้ปกครองแต่ละคน 2.2) ด้านการสื่อสาร โรงเรียนควรมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายกับผู้ปกครองและในการสื่อสาร อาทิ สื่อสารโดยใช้นักเรียนพร้อมหนังสือ มีจดหมายข่าว จัดทำป้ายนิเทศของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ ฝึกนักเรียนให้เป็นผู้ประกาศข่าวประจำหมู่บ้าน 2.3) ด้านการทำงานเป็นอาสาสมัคร โรงเรียนควรจัดทำข้อมูลของชุมชนอย่างเป็นระบบ ในเรื่องอาชีพ ความสามารถ ภูมิปัญญาของคนในชุมชน และแต่งตั้งครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นการยกย่องให้เกียรติผู้ที่มาทำงานและ

เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน 2.4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้านครูและผู้ปกครองวางแผนพัฒนาผู้เรียนร่วมกันออกเยี่ยมบ้านทุกเดือนและจัดทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านและทำบันทึกติดตามผู้เรียนอยู่เสมอ 2.5) ด้านการตัดสินใจ โรงเรียนควรให้ความรู้ในเรื่องระเบียบและแนวทางปฏิบัติในทางราชการให้กับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อประกอบการตัดสินใจโรงเรียนและควรให้อำนาจการตัดสินใจแก่องค์กรพิเศษที่จัดตั้งขึ้น และ 2.6) ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน โรงเรียนต้องสร้างความตระหนักให้กับผู้ปกครองและชุมชนในเรื่องการสร้างแหล่งเรียนรู้ให้เด็ก เพราะการเรียนรู้ของเด็กนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ในชุมชน การมีแนวทางในการทำงานที่ชัดเจนจะช่วยสร้างความเข้าใจที่ดีร่วมกัน และควรจัดตั้งองค์กรผู้ปกครอง ศิษย์เก่าอย่างเป็นระบบและจริงจัง เพื่อช่วยในการทำงานร่วมกับชุมชนเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ : ความเป็นหุ้นส่วน ผู้ปกครอง ชุมชน

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the condition of parents and community partnership of Banwangpon School 2) to be the guideline of parents and community partnership development in Banwangpon School. This research was a Case Study Approach. There was 2 phases of the study. Phase 1 was the survey by using survey questionnaires, interview questionnaires, and observation form in order to study the condition of parents and community partnership in Banwangpon School. Phase 2 was Focus Group Discussion to explain the current phenomena and present the guideline of parents and community partnership development.

The results were as follows;

1. The condition of parents and community partnership of Banwangpon School showed that the overall and all aspects were at "Often" level. The highest mean was working as volunteer aspect followed by working with community aspect. And the lowest mean was decision making aspect.
2. The guidelines for parents and community partnership in Banwangpon School as followers;
 - 2.1) Parents aspect: School and community should build on the parent network in order to take care of students in term academic, career skill and life skill base on parent in community expertise.
 - 2.2) Communication aspect: School should provide various of communication methods with parent for instant communicate to parents by students' document, school's news, notice in community and letting students do the village's reporter.
 - 2.3) Working as volunteer aspect: School should do the community information in term of careers, ability, local people wisdom, and promote local wisdom teacher in order to be honor for them.
 - 2.4) Learning at home aspect: Teachers and parents should do students' development plan together and go visiting students at homes every month.
 - 2.5) Decision making aspect: School provide knowledge of the government rules to parents and community in order to help them make some decisions about school and also school should empower the special organization. and
 - 2.6) Working with community: School should help parents and community emphasize to students' learning. School should have clearly work plan together and should set up parent organization and alumni association to enhance the effective working with community.

Keywords : parents community partnership

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 [10] มีเป้าหมายที่สำคัญคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดองค์ความรู้ทางความคิด สามารถแก้ปัญหาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักการจัดการศึกษา มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการศึกษา มาตรา 9(1) และ (2) มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ

การมีส่วนร่วมทางการศึกษา เป็นการแสดงให้เห็นถึงกระแสการปรับเปลี่ยนมุมมองว่าการศึกษาเป็นเรื่องของคนทุกคนไม่ใช่แค่การศึกษาหรือโรงเรียนเท่านั้น เพราะการจะทำให้เยาวชนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้ ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษา [1] กล่าวไว้ว่า ความเป็นหุ้นส่วนเป็นระดับของการมีส่วนร่วมที่ลึกซึ้ง เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจ ที่เป็นความเกี่ยวข้องผูกพัน การแสดงความรับผิดชอบต่อกันบนความเข้าใจกัน และการมีข้อตกลงร่วมกันของคนหรือองค์กรตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไป [4] ผลของระดับการมีส่วนร่วมยังอยู่ในระดับไม่มาก แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่โรงเรียนเป็นฝ่ายเสนอให้ผู้ปกครองที่ผ่านมายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา ความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนจากแต่เดิมเป็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนมาสู่ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างครอบครัวและโรงเรียน ที่เน้นความร่วมมือระหว่างกันของสองสถาบัน เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นอย่างแท้จริงกับการพัฒนาผู้เรียน

โรงเรียนบ้านวังโพนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 40 กิโลเมตร จากการศึกษาประวัติการก่อตั้งโรงเรียนบ้านวังโพนจากเอกสาร การสอบถามผู้

มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่าโรงเรียนบ้าน วังโพน เคยถูกยุบเมื่อปีพุทธศักราช 2541 ทำให้ผู้ปกครองต้องนำนักเรียนไปเรียนที่โรงเรียนบ้านคำหัวช้างโนนตุนปามะนาว เมื่อปีพุทธศักราช 2545 ทางชุมชนขอคืนโรงเรียนอีกครั้ง แต่ได้เป็นโรงเรียนสาขา โรงเรียนบ้านหนองคลอง (สาขาโรงเรียนบ้านวังโพน) และเมื่อปีพุทธศักราช 2548 โรงเรียนบ้านวังโพนได้กลับมาเป็นโรงเรียนอีกครั้งหนึ่ง จากความร่วมมือของชุมชน จากเหตุการณ์ที่ผ่านมา นั้นส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนบ้านวังโพนมีความรักและหวงแหนโรงเรียนและต้องการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพเป็นอย่างมาก

จากความเป็นมาและจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้โรงเรียนบ้านวังโพนประสบความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมแบบเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ว่ามีสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างไรและเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพนต่อไป เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านวังโพนเป็นไปอย่างมีมาตรฐานและสามารถจัดการศึกษาได้อย่างยั่งยืนและเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการสำรวจสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชน

ระยะที่ 2 เป็นการจัดการสนทนากลุ่มเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและเสนอแนวทางในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชน

1. กลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม เป็นผู้ปกครองจำนวน 33 คน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์และสังเกต ประกอบด้วย ผู้อำนวยการจำนวน 1 คน และครู 1 คน 2) ผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองจำนวน 33 คน 3) ชุมชนบ้านวังโพนซึ่งได้คัดเลือกจากผู้นำชุมชนในแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 1 คน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คน ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 1 คน ประธานกลุ่มอาชีพในชุมชน 1 คน ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านวังโพน 1 คน รวมตัวแทนชุมชนจำนวน 5 คน รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 40 คน

ระยะที่ 2

ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ตัวแทนครู 1 คน (คัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ที่โรงเรียนบ้านวังโพนมากที่สุด) ผู้นำชุมชน 1 คน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ผู้ที่อาศัยอยู่บ้านวังโพน) 1 คน ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 1 คน ประธานกลุ่มอาชีพในชุมชน 1 คน ประธานกลุ่มแม่บ้านบ้านวังโพน 1 คน และตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน 3 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ซึ่งแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นสภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียน ใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการเป็นผู้ปกครอง 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านการเป็นอาสาสมัคร 4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน 5) ด้านการตัดสินใจ 6) ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะในการสร้าง

ความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชน

แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ถูกสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียน

แบบสังเกต ลักษณะเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียน ซึ่งใช้เก็บข้อมูลในขณะที่ยุ้วิจัยลงภาคสนาม ศึกษาบริบทโรงเรียนกรณีศึกษาเข้าไปสังเกตการประชุมของโรงเรียนบ้านวังโพน

ระยะที่ 2 เครื่องมือเป็นคู่มือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 สภาพความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นอาสาสมัคร รองลงมา คือ ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน ส่วนด้านที่มีค่าระดับปฏิบัติลำดับสุดท้ายคือ ด้านการตัดสินใจ

1.2 แนวทางในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพน

1) ด้านการเป็นผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชนควรสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน ทั้งงานวิชาการ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต ตามความถนัดของผู้ปกครองแต่ละคน 2) ด้านการสื่อสาร โรงเรียนควรมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายกับผู้ปกครองและในการสื่อสาร อาทิ สื่อสารโดยใช้นักเรียนพร้อมหนังสือ มีจดหมายข่าว จัดทำป้ายนิเทศของโรงเรียนประจำหมู่บ้านการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนให้เป็นผู้ประกาศข่าวประจำหมู่บ้าน 3) ด้านการทำงานเป็นอาสาสมัคร โรงเรียนควรจัดทำข้อมูลของชุมชนอย่างเป็นระบบ ในเรื่องอาชีพ ความสามารถ ภูมิปัญญาของคนในชุมชน และแต่งตั้งครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการยกย่อง ให้เกียรติผู้ที่มา

ทำงานและเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน

4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ครูและผู้ปกครองวางแผนพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน ออกเยี่ยมบ้านทุกเดือนและจัดทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านและทำบันทึกติดตามผู้เรียนอยู่เสมอ

5) ด้านการตัดสินใจ โรงเรียนควรให้ความรู้ในเรื่องระเบียบและแนวทางปฏิบัติในทางราชการให้กับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อประกอบการตัดสินใจโรงเรียนและควรให้อำนาจการตัดสินใจแก่องค์กรพิเศษที่จัดตั้งขึ้น และ

6) ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน โรงเรียนต้องสร้างความตระหนักให้กับผู้ปกครองและชุมชนในเรื่องการสร้างแหล่งเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้ของเด็กนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ในชุมชน การมีแนวทางในการทำงานที่ชัดเจนจะช่วยสร้างความเข้าใจที่ดีร่วมกัน และควรจัดตั้งองค์กรผู้ปกครอง ศิษย์เก่าอย่างเป็นระบบและจริงจัง เพื่อช่วยในการทำงานร่วมกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

2. อภิปรายผลการวิจัย

สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านการเป็นผู้ปกครอง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\mu = 4.22$, $\sigma = 0.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าส่วนมากอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ยกเว้น โรงเรียนให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้ปกครอง และการดูแลสุขภาพโภชนาการที่ดีแก่บุตรหลาน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติอยู่เสมอ ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.76$) เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.46 ระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 81.82 ความสัมพันธ์กับผู้เรียนเป็นญาติ คิดเป็นร้อยละ 48.49 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองนั้นไม่ใช่เพียงเฉพาะพ่อแม่ แต่มีความสัมพันธ์เป็นญาติก็ได้ ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอายุมากแล้วทำให้ไม่สามารถดูแลให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในด้านวิชาการได้มากเท่าที่ควร แต่สามารถดูแลในเรื่องสุขภาพร่างกายได้ สอดคล้องกับ [4] ได้ศึกษาเรื่องการนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามายาวนานได้ระบุว่าการใช้คำว่าความเป็นหุ้นส่วนระหว่างครอบครัวและโรงเรียนเน้นการร่วมกันรับผิดชอบการศึกษาของผู้เรียน ทำให้เกิดความตระหนักในความสำคัญและประโยชน์ที่เป็นผลมาจากสมาชิกในครอบครัวไม่จำกัดแค่พ่อแม่

2) ด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\mu = 4.18$, $\sigma = 0.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือโรงเรียนจัดประชุมครู ผู้ปกครอง และชุมชนในระดับโรงเรียนเพื่อรับฟังความคิดเห็นและรับทราบแผนปฏิบัติการกิจกรรมต่างๆ ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.76$) เพราะโรงเรียนและชุมชนมีความใกล้ชิดกันมากและมีการประชุมปรึกษาหารือกันอยู่เป็นประจำดังคำสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนและผู้ปกครองสอดคล้องกับ [7] ได้กล่าวถึงบทบาทการปฏิบัติการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้านการส่งเสริมการติดต่อสื่อสารและสอดคล้องกับ [2] ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างบ้านโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อศึกษการมีส่วนร่วมของบ้านโรงเรียน และชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัย 4 ด้าน

3) ด้านการเป็นอาสาสมัคร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\mu = 4.34$, $\sigma = 0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าส่วนมากอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ซึ่งเกิดจากผลของการยุบโรงเรียน ทำให้ชุมชนและผู้ปกครองเกิดความตระหนักว่าโรงเรียนไม่สามารถอยู่ได้หากขาดการพัฒนา และทางโรงเรียนเองก็ไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่หากขาดชุมชนและผู้ปกครองเอง ด้วยความที่ต้องการจะรักษาโรงเรียนเอาไว้ให้กับบุตรหลาน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนสอดคล้องกับการวิจัยของ [4] ได้ศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการจัดการศึกษาเพื่อร่วมกันส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสำเร็จในการศึกษาและสอดคล้องกับ อ้างถึงใน [8] ในลักษณะของการมีส่วนร่วม ลักษณะที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบระยะยาว ยกเว้น โรงเรียนขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนในการช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การซ่อมแซมอาคาร การทำสื่ออาคาร การทำสั้ว โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติอยู่เสมอ ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.72$)

4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้านโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\mu = 4.17$, $\sigma = 0.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง เพราะผู้ปกครองนักเรียนบางส่วน

สามารถช่วยสนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำการเรียนรู้ ส่งเสริมการอ่านหนังสือ การทำการบ้าน ช่วยกระตุ้นให้บุตรหลาน มีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนในขณะที่อยู่ที่บ้าน แต่ก็มีบ้างบางคนที่ไม่สามารถบอกการบ้านบุตรหลานได้ เพราะไม่มีความรู้ แต่ก็คอยให้กำลังใจและคอยดูแลในเรื่องอาหารการกิน และการสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนสอดคล้องกับ [9] ได้ศึกษาบทบาทของครอบครัวในฐานะการมีส่วนร่วมในกิจการการศึกษาของโรงเรียนเริ่มมีการศึกษากันมากขึ้น และสอดคล้องกับ [3] ได้เสนอมิติการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเรียนรู้และการศึกษาในมิติที่ 2 คือ การเชื่อมต่อการเรียนรู้ที่บ้านและที่โรงเรียน (Connecting learning at home and at school)

5) ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\mu = 4.13$, $\sigma = 0.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการตัดสินใจ ร่วมวางแผน กำหนดเป้าหมายและกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนร่วมกับทางโรงเรียนทุกกิจกรรมตัดสินใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาและมีตัวแทนการตัดสินใจในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งสังเกตได้จากการประชุมผู้ปกครอง ประชุมชาวบ้านและประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ [11] บทบาทของครอบครัวในการจัดการศึกษาจึงถูกเรียนใหม่เป็นการมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งมีความหมายแสดงถึงความเท่าเทียมและสะท้อนถึงกระบวนการมากขึ้นเป็นการร่วมคิด ร่วมทำ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย ทำให้เข้าถึงระดับนโยบาย แผนงาน ที่จะก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในการพัฒนา โดยที่ทุกส่วนเข้ามามีส่วนรับผิดชอบอย่างไม่มีความแตกต่างมากนัก

6) ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\mu = 4.27$, $\sigma = 0.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง เพราะโรงเรียนได้ประสานงานกับผู้ปกครองกับและชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และกิจกรรมระดม

ทรัพยากรเพื่อปรับปรุง จัดบรรยากาศให้เหมาะสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนบริเวณโรงเรียน เช่น กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม งานบุญงานกุศล กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทั้งของหมู่บ้าน สอดคล้องกับ อ้างถึงใน [8] ในลักษณะของการมีส่วนร่วมลักษณะที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Implementation)

2.แนวทางในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนบ้านวังโพน

สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านการเป็นผู้ปกครอง แนวทางในการพัฒนาในด้านนี้ก็คือการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน ในทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องวิชาการ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตสอดคล้องกับ [12] ได้ศึกษาความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียน กระทำได้หลายลักษณะ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมหรือโปรแกรมต่างๆ

2) ด้านการสื่อสาร แนวทางในการพัฒนาด้านนี้คือ ควรใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายในการสื่อสาร เช่น สื่อสารโดยใช้นักเรียนพร้อมหนังสือ จัดทำป้ายนิเทศของโรงเรียนประจำหมู่บ้านการประชาสัมพันธ์ และครูแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับผู้ปกครองและชุมชนโดยตรง สอดคล้องกับ [5] ได้ใช้ทฤษฎีอิทธิพลที่มีขอบเขตคาบเกี่ยวกัน (Overlapping Spheres of Influence) เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานให้โรงเรียนนำไปประยุกต์ใช้ดำเนินงานร่วมกับผู้ปกครองตามเป้าหมายการศึกษาแห่งชาติในประเทศสหรัฐอเมริกามุ่งให้ทุกโรงเรียนสร้างความเป็นหุ้นส่วนให้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2000 โดยที่ทุกโรงเรียนจะต้องจัดทำโปรแกรมและลงมือปฏิบัติกิจกรรมความเป็นหุ้นส่วน

3) ด้านการเป็นอาสาสมัคร แนวทางการพัฒนาจัดทำข้อมูลของชุมชนอย่างเป็นระบบ ในเรื่องอาชีพ ความสามารถ ภูมิปัญญาของคนในชุมชน แต่งตั้งครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการยกย่องและให้เกียรติผู้ที่มาทำงานและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนสามารถจัดการเวลา แบ่งมาเวลามาช่วยเหลือโรงเรียนได้ สอดคล้องกับ อ้างถึงใน [8] ในลักษณะของการมีส่วนร่วม ลักษณะที่ 4

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตคือความเห็นความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งมีอิทธิพลโดยสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มต่างๆ ได้

4) ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน แนวทางในการพัฒนา คือครูและผู้ปกครองวางแผนพัฒนาเด็กร่วมกัน ออกเยี่ยมบ้านบ่อยขึ้นและจัดทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านให้นักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และทำบ้านที่กติดัดตามนักเรียนอยู่เสมอ สอดคล้องกับ [5] ได้ศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการจัดการศึกษาเพื่อร่วมกันส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสำเร็จในการศึกษา

5) ด้านการตัดสินใจ แนวทางที่จะพัฒนาในด้านนี้คือ โรงเรียนต้องให้ความรู้ในเรื่องระเบียบและแนวทางปฏิบัติในทางราชการให้กับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อประกอบการตัดสินใจ และโรงเรียนต้องให้อำนาจการตัดสินใจแก่องค์กรพิเศษที่จัดตั้งขึ้น สอดคล้องกับ [13] ได้กล่าวถึงหลักการทำให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนว่า มีสิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องตระหนักอยู่เสมอ 10 ด้าน ความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จะต้องครอบคลุมกิจกรรมตามกรอบ Six Types of Parent of Parent Involvement

6) ด้านการทำงานร่วมกับชุมชน แนวทางในการพัฒนาในด้านนี้ คือโรงเรียนต้องสร้างความตระหนักให้กับผู้ปกครองและชุมชนในเรื่องการสร้างแหล่งเรียนรู้ให้เด็ก เพราะการเรียนรู้ของเด็กนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ในชุมชน และควรจัดตั้งองค์กรผู้ปกครอง ศิษย์เก่าอย่างเป็นระบบและจริงจัง สอดคล้องกับ [6] ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและครูแล้วขยายเครือข่ายลงสู่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองในระดับชั้นเรียนและในระดับชุมชนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ยั่งยืนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านวังโพงสามารถนำข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพและแนวทางในการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียนและชุมชน ไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนได้

2. สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำแนวทางที่เป็นข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ นำไปใช้กับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบริบทใกล้เคียงกันกับโรงเรียนบ้านวังโพงได้

3. โรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนต้องตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นหุ้นส่วนว่ามีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างมากและสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในโรงเรียนและชุมชนได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การสร้างความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนให้เกิดขึ้นนั้น ควรตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันของทุกฝ่าย ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความเป็นหุ้นส่วนให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

2. สำหรับโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกับกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยศึกษา ควรมีการวิจัยในระดับที่ลึกซึ้งขึ้นใช้เครื่องมือที่หลากหลายและใช้เวลาในการวิจัยเพิ่มมากขึ้นเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนสามารถนำไปเป็นรูปแบบที่ดีของการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนได้

เอกสารอ้างอิง

- [1] Buasuwan, Promwilai. Family and School: Partner for Student Quality. Bangkok: Sangdao Printing; 2011.
- [2] Chongchairak, Yuwarat. A Study of Participation by House, School, and Community in Early Childhood Educational Management in Learning Reform School for Student Quality Development. Master of Education Thesis in Early Childhood, Chulalongkorn University; 2004.

- [3] Emerson, L., Fear, J., Fox, S., and Sanders, E. Parental engagement in learning and schooling: Lessons from research. A report by the Australian Research Alliance for Children and Youth (ARACY) for the Family-School and Community Partnerships Bureau : Canberra; 2012.
- [4] Epstein, J.L.. School and family partnership. In M. Alkin. Encyclopedia of educational research. 6 th ed. New York: Macmillan. ;1992.
- [5] Epstein, J.L.. School/ family/ community partnerships: caring for the children we share. Retrieved October 21, 2013, from <http://www.eric.ed.gov/>; 1995.
- [6] Kobkoontod, Samat. Guidelines for Development of Parent and Community Partnership for Developing Learning using Participatory Action Research: A Case Study of Bangchud Anusorn School. Doctor of Philosophy Program in Educational Research Methodology Faculty of Education, Chulalongkorn University; 2005.
- [7] Promtoon, Kultida. Training Course on Participatory Management for Patients Chumphon Hospital Head. Master of Nursing Science Thesis in Nursing Administration Chulalongkorn University; 2002.
- [8] Chalardyam, Nattapong. Strategy for Cooperation in developing the Basic School Curriculum, under The Office of Nongbualampoo Educational Service Area 1. Doctor of Philosophy Thesis in Curriculum and Instruction, Graduate School, Khon Kaen University; 2010.
- [9] Kosoom, Sirikan. Participation of Community and School for Basic Education Management. Doctor of Education Thesis, Srinagarinwirote University; 1999.
- [10] Ministry of Education. National Education Act 1999, and the Revised Issue (the 2nd Issue) 2002. Bangkok: The Express Transportation Organization of Thailand; 2002.
- [11] Office of the Basic Education Commission of Thailand. National Education Standards and Quality Assessment : the Basic Education. Bangkok: Judthong Printing; 2001.
- [12] Poosri, Sangtong. Approach and Practice in Partner between Family and School in Educational Management: Quantitative Research and Qualitative Research in Secondary School. Master of Education Thesis in Educational Research, Chulalongkorn University; 2002.
- [13] Sanders, M. G. Building family partnerships that last. Educational leadership, 54(3), 6166. Retrieved September 30, 2013, from <http://www.ascd.org/publications/educationalleadership/nov96/vol54/num03/Building-Family-Partnerships-That-Last.aspx>; 1996.